

M.A. (PART-II)

- EDUCATION -

ECONOMICS OF EDUCATION

(PAPER - II) (JAN- 2020)

[3 Hours]

[Marks: 80]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. Attempt any three questions from Question No. 1 to 7.
 2. Questions No. 8 is compulsory.
 3. All questions carry equal marks.

1. (a) What are the types of educational cost? Explain any two in detail. **10**
 (b) Suggest the ways to minimize the problems of capitation fees. **10**
2. (a) Explain the relationship between education and economic system. **10**
 (b) What are the practical solution to pricing of education at tertiary level? **10**
3. (a) Discuss the various problems of unemployment in present context. **10**
 (b) Discuss the correlation approach of measuring the contribution of Education in economic growth. **10**
4. Describe the role of government in financing Education at different levels with special reference to higher education. **20**
5. Explain the concept of five year planning and discuss the priorities for education in the various five year plan. **20**
6. Describe the internal and external efficiency of education. How do you make internal and external efficiency more effective in educational system? **20**
7. "Education is major determinant of economic growth". Comment. **20**
8. Write short notes on any four of the following :- **20**
 - (a) Gini – coefficient
 - (b) Residual approach
 - (c) Tools to assess the equity and income distribution purpose of cost benefit analysis.
 - (d) Purpose of cost-benefit analysis
 - (e) Concept of cost consciousness
 - (f) Importance of economics of education.

[३ तास]

[गुण: ८०]

१. (अ) शैक्षणिक खर्चाचे प्रकार कोणते. कोणतेही दोन सविस्तर स्पष्ट करा. १०
(ब) प्रती विद्यार्थी शुल्काच्या समस्या कमी करण्यासाठी उपाय सुचवा. १०
२. (अ) शिक्षण आणि अर्थव्यवस्था यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा. १०
(ब) उच्चस्तरावर शिक्षणाचे मुल्य ठरविण्याबाबत व्यावहारिक उपाय काय आहेत. १०
३. (अ) वर्तमान संदर्भात बेरोजगारीच्या विविध समस्यांची चर्चा करा. १०
(ब) आर्थिक वाढीत शिक्षणाच्या योगदानाचे मापन करणाऱ्या सहसंबंध उपागमाची चर्चा करा. १०
४. विविध स्तरावरील वित्त पुरवठ्यात शासनाची भूमिका उच्चशिक्षणाच्या संदर्भात वर्णन करा. २०
५. पंचवार्षिक योजनेची संकल्पना स्पष्ट करा. विविध पंचवार्षिक योजनांची शिक्षणासाठीच्या प्राधान्यतेची चर्चा करा. २०
६. शिक्षणाची अंतर्गत आणि बाह्य कार्यक्षमता वर्णन करा. शैक्षणिक व्यवस्थेची अंतर्गत आणि बाह्य कार्यक्षमता तुम्ही अधिक परिणामकारक कशी कराल? २०
७. “शिक्षण हा आर्थिक विकासाचा मुख्य निर्धारक आहे.” टिप्पणी करा. २०
८. खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात लिहा. २०
(अ) गिणी गुणाक
(ब) शेष घटक सिद्धांत
(क) समानता आणि आर्थिक वितरण मुल्यांकनाची साधने
(ड) खर्च फल नियती विश्लेषणाचे हेतू
(इ) खर्च सावधानता संकल्पना
(फ) शिक्षणाच्या अर्थशास्त्राचे महत्त्व.

M.A. (PART-II)

- EDUCATION -

HISTORY OF EDUCATION (REV)

(PAPER - IV) (JAN- 2020)

[Time: 3 Hrs]

[Marks:80]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. Attempt any three from Q. 1 to Q. 7
2. Question No. 8 is compulsory.
3. All questions carry equal marks.

- Q. 1** A) Describe the nature of education during the Vedic and Post-Vedic period. (10)
B) Explain the features of Buddhist education. (10)
- Q. 2** A) Describe Islamic education with respect to Primary Education and Higher Education. (10)
B) What important recommendations were given by the Wood's Despatch of 1854? Explain. (10)
- Q. 3** A) What is Filtration Theory? Explain its causes. (10)
B) Discuss the important development in Indian Education (1921 to 1937) (10)
- Q. 4** What are the problems of the present examination system? Suggest the measures to improve examination system. (20)
- Q. 5** Explain the nature and recommendations of Rammurthy Review Committee (1990). (20)
- Q. 6** What is the impact of Globalization in Higher Education? Explain in detail with examples. (20)
- Q. 7** What are the causes of Wastage and Stagnation? Suggest remedial measures to the problems of Wastage and Stagnation. (20)
- Q. 8** Attempt **any four** of the following: (20)
a) Women education in Vedic Period
b) Limitations of Muslim education
c) Anglicists Indian education
d) Recommendation of Hartog Committee (1928-29)
e) Teaching methods in Buddhist period
f) Objectives of Secondary Education Commission (1952-53)

मराठी रुपांतर

[वेळ: ३ तास]

[गुण: ८०]

Please check whether you have got the right question paper.

- प्र. १ अ) वैदिक आणि उत्तर वैदिक काळातील शिक्षणाचे स्वरूप विशद करा. (१०)
ब) बौद्ध शिक्षणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. (१०)
- प्र. २ अ) प्राथमिक व उच्च शिक्षणाच्या संदर्भात मुस्लिम शिक्षण पद्धतीचे वर्णन करा. (१०)
ब) १८५४ च्या वूड खलित्यात कोणत्या मुख्य शिफारशी दिल्या आहेत? स्पष्ट करा. (१०)
- प्र. ३ अ) शुद्धीकरण उपत्ती काय आहे? तिची कारणे विशद करा. (१०)
ब) भारतीय शिक्षणातील (१९२१-१९३७) महत्वपूर्ण विकासाचे वर्णन करा. (१०)
- प्र. ४ वर्तमान परीक्षा पद्धती मध्ये कोणत्या समस्या आहेत? परीक्षा पद्धती मध्ये सुधारणा करण्यासाठी उपाय सुचवा. (२०)
- प्र. ५ राममूर्ती समीक्षा समितीचे (१९९०) स्वरूप व शिफारशी स्पष्ट करा. (२०)
- प्र. ६ जागतिकीकरणाचा उच्च शिक्षणावर काय प्रभाव पडला आहे? उदाहरण सह सविस्तर स्पष्ट करा. (२०)
- प्र. ७ गळती व स्थगितीची कारणे काय आहेत? गळती व स्थगितीच्या समस्येवरील उपचारात्मक उपाय सुचवा. (२०)
- प्र. ८ खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा: (२०)
अ) वैदिक काळातील स्त्री शिक्षण
ब) मुस्लिम शिक्षणाच्या मर्यादा
क) आंग्लकालीन भारतीय शिक्षण
ड) हरटॉग समितीच्या शिफारशी (१९२८-२९)
इ) बौद्धकालीन अध्यापन पद्धती
फ) माध्यमिक शिक्षण आयोगाची उद्दिष्ट्ये (१९५२-५३)

M.A. (PART-II)**- EDUCATION -****INFORMATION & COMMUNICATION TECHNOLOGY****(PAPER – VII) (JAN- 2020)****[Time: 3 Hours]****[Marks:80]**

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. Attempt **any three** questions from question nos. 1 to 7.
 2. Question no. 8 is compulsory.
 3. All questions carry equal marks.

- Q.1 a) Explain the concept of Information Technology, Communication Technology and Instructional Technology. (10)
 b) “ICT helps a teacher to present his teaching attractively and able to learn for the learners at any level of educational programmes.” Justify with reference to meaning, uses and advantages of ICT in education. (10)
- Q.2 a) Explain the process of teaching and learning associated with ICT in Education. (10)
 b) Explain learning styles in ICT enabled classroom. (10)
- Q.3 a) Elaborate the relevance of theories of learning in ICT enabled classroom. (10)
 b) Explain the stages of developing an Instructional Design. (10)
- Q.4 Explain the application of input and output devices of ICT in educational field. (20)
- Q.5 Explain the concept, characteristics and instructional modes of Computer Assisted Instruction. Describe the uses of Computer Assisted Instruction in teaching and learning process. (20)
- Q.6 Illustrate the concept and application of Synchronous and Asynchronous Modes of Internet Communication in education. (20)
- Q.7 Explain the emerging research trends in ICT. (20)
- Q.8 Attempt **any four** of the following. (20)
- Concept of Learner Analysis in ICT enabled classroom
 - Factors affecting and facilitating ICT learning
 - Concept of ADDIE Model
 - Features of Computer
 - Concept of Search Engine and Browsers
 - Criteria for evaluating Self learning Material

[वेळ: ३ तास]

[गुण: ८०]

- प्र.१ अ) माहिती तंत्रज्ञान, संप्रेषण तंत्रज्ञान आणि अनुदेशन तंत्रज्ञान संकल्पना स्पष्ट करा. (१०)
- ब) “कोणत्याही शैक्षणिक कार्यक्रमात, माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानाद्वारे शिक्षक त्याचे अध्यापन आकर्षक व (१०)
अध्ययनार्थ्यांना अध्ययन करण्यास सहाय्यक बनवतो.” शिक्षणातील माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानाचा अर्थ,
उपयोग व वैशिष्ट्यांच्या संदर्भात समर्थन करा.
- प्र.२ अ) शिक्षणातील माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानासंबंधित अध्ययन अध्यापन प्रक्रिया स्पष्ट करा. (१०)
- ब) माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान आधारित वर्गामधील अध्ययन शैली स्पष्ट करा. (१०)
- प्र.३ अ) माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान आधारित वर्गामध्ये अध्ययनाच्या उपपत्तींची समर्पकता सविस्तर लिहा. (१०)
- ब) अनुदेशन अभिकल्प विकसित करण्याच्या अवस्था स्पष्ट करा. (१०)
- प्र.४ शिक्षणातील माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानाच्या इनपुट आणि आऊटपुट साधनांचे उपयोजन स्पष्ट करा. (२०)
- प्र.५ संगणक सहाय्यित अनुदेशनाची संकल्पना, वैशिष्ट्ये व अनुदेशनाचे मार्ग स्पष्ट करा. अध्ययन अध्यापन (२०)
प्रक्रियेत संगणक सहाय्यित अनुदेशनाच्या उपयोगांचे वर्णन करा.
- प्र.६ शिक्षणातील आंतरजाल संप्रेषणाच्या समकालीक व असमकालीक मार्गांची संकल्पना आणि उपयोजन (२०)
सोदाहरण लिहा.
- प्र.७ माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञानातील उदयोन्मुख संशोधन प्रवाह स्पष्ट करा. (२०)
- प्र.८ खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात लिहा. (२०)
- अ) माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान आधारित वर्गामधील अध्ययनकर्त्यांच्या विश्लेषणाची संकल्पना
ब) माहिती संप्रेषण तंत्रज्ञान अध्ययनावर परिणाम करणारे व सहाय्य करणारे घटक
क) अँडी (ADDIE) प्रतिमानाची संकल्पना
ड) संगणकाची वैशिष्ट्ये
इ) सर्च इंजिन आणि ब्राऊजर्सची संकल्पना
फ) स्वयं अध्ययन साहित्य मूल्यमापनाचे निकष

M.A. (PART-II)**- EDUCATION -****GUIDANCE & COUNSELLING****(PAPER – VIII) (JAN- 2020)****[Time: 3 Hours]****[Marks:80]****Please check whether you have got the right question paper.**

- N.B:**
1. Attempt any three question from **Q.1 to Q.7**
 2. **Q.8** is compulsory
 3. All questions **carry equal** marks.

- Q.1** a) Explain the nature and scope of Vocational Guidance. (10)
 b) Explain the relation between Guidance and counselling. (10)
- Q.2** a) State the need and sources of occupational information. (10)
 b) Explain the need of counselling in conflict management. (10)
- Q.3** a) Explain the Role and Function of counsellors. (10)
 b) What are the initiative to be Followed by a teacher while dealing with a mentally challenged learner? (10)
- Q.4** a) Discuss the trait and Factor theory of occupational choice. (10)
 b) Justify Are senior citizen an asset or liability. (10)
- Q.5** Explain the meaning characteristics and need of mental health. (20)
- Q.6** What are the various crisis intervention techniques to be taken care of during crisis in a highly populated country like India. (20)
- Q.7** Explain the use of sociometric technique and case study as psychometric technique for guidance and counselling. (20)
- Q.8** Attempt briefly **Any Four** of the following. (20)
- a) International agencies of guidance
 - b) Characteristics of good cumulative record.
 - c) Relation between work and leisure
 - d) Skill of counsellor
 - e) Concept of disaster management
 - f) Areas of guidance

[वेळ: ३ तास]

[गुण: ८०]

Please check whether you have got the right question paper.

- प्र.१ अ) व्यावसायिक मार्गदर्शन स्वरूप व्याप्ती स्पष्ट करा. (१०)
ब) मार्गदर्शन आणि समुपदेशनातील संबंध स्पष्ट करा. (१०)
- प्र.२ अ) व्यावसायिक माहितीची आवश्यकता व स्रोत स्पष्ट करा. (१०)
ब) संघर्ष व्यवस्थापनात समुपदेशनाची गरज स्पष्ट करा. (१०)
- प्र.३ अ) समुपदेशकाची भूमिका आणि कार्ये स्पष्ट करा. (१०)
ब) मंदबुद्धी असणाऱ्या बालकाच्या शिक्षणासाठी शिक्षकांनी कोणते प्रयत्न करणे गरजेचे आहे? (१०)
- प्र.४ अ) व्यवसाय निवडीचे लक्षण व घटक उपपत्तीची चर्चा करा. (१०)
ब) जेष्ठ नागरिक हे मौल्यवान संपत्ती किंवा जबाबदारी आहे, समर्थन करा. (१०)
- प्र.५ मानसिक आरोग्याचा अर्थ, वैशिष्ट्ये आणि गरज स्पष्ट करा. (२०)
- प्र.६ भारतासारख्या भरपूर लोकसंख्या असलेल्या देशात आपण आपतकालीन/ पेचप्रसंग व्यवस्थापन राबविताना कोणत्या कार्यनितीचा अवलंब कराल. (२०)
- प्र.७ मार्गदर्शन व समुपदेशनासाठी समाजमिती तंत्र व व्यक्तीअभ्यासाचे उपयोग स्पष्ट करा. (२०)
- प्र.८ खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर थोडक्यात लिहा. (२०)
अ) मार्गदर्शनाच्या आंतरराष्ट्रीय संस्था
ब) चांगल्या संकलित नोंदपत्रिकेची वैशिष्ट्ये
क) कार्य आणि पुरसदीचा वेळ यातील संबंध
ड) समुपदेशकाची कौशल्ये
ई) आपत्ती व्यवस्थापनाची संकल्पना
फ) मार्गदर्शनाची क्षेत्रे

M.A. (PART-II)**- EDUCATION -****OPEN AND DISTANCE LEARNING (REV)****(PAPER - X) (JAN-2020)****[Time: 3 Hrs]****[Marks: 80]**

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. Attempt any three from questions No 1 to 7.
 2. Question No. 8 is compulsory.
 3. All questions carry equal marks.

- Q. 1** a) Explain the distance education approach? **(10)**
 b) Compare the distance education and traditional education? **(10)**
- Q. 2** a) What are the characteristics of open education? **(10)**
 b) Explain the characteristics of open and distance education. **(10)**
- Q. 3** a) Explain the step of instructional design for open and distance learning. **(10)**
 b) Explain the student support service. **(10)**
- Q. 4** Critically examine the current development in the field of open and learning in India. **(20)**
- Q. 5** What are the curriculum trends related to open and distance learning (ODL)? Explain the relevance based trends in curriculum **(20)**
- Q. 6** Explain objectives and techniques of evaluation in open & distance education? **(20)**
- Q. 7** What is the role of open and distance learning in providing access to higher education? Explain with examples? **(20)**
- Q. 8** Write short notes on **any four** of the following: **(20)**
- a) Types of Communication
 - b) Study skills in SLM Embedding
 - c) Determinates of curriculum
 - d) Role of open university in Distance education
 - e) Role of teacher in Distance education
 - f) Concept of open and distance education

मराठी रुपांतर

[वेळ: ३ तास]

[गुण: ८०]

Please check whether you have got the right question paper.

- प्र. १ अ) दूरस्थ शिक्षणाचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा. (१०)
ब) दूरस्थ शिक्षण व पारंपारिक शिक्षण मध्ये तुलना करा. (१०)
- प्र. २ अ) दूरस्थ शिक्षणाची वैशिष्ट्ये कोणती? (१०)
ब) मुक्त व दूरस्थ शिक्षणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. (१०)
- प्र. ३ अ) मुक्त व दूरस्थ अध्ययनासाठी सूचनात्मक रचनेच्या पायऱ्या स्पष्ट करा. (१०)
ब) विद्यार्थी आधार सेवा स्पष्ट करा. (१०)
- प्र. ४ भारतातील मुक्त व दूरस्थ अध्ययन क्षेत्रातील सद्य स्थितीमध्ये विकासाचे चिकित्सक परीक्षण करा. (२०)
- प्र. ५ मुक्त व दूरस्थ अध्ययन अभ्यासक्रम संबंधित प्रवाह काय आहेत? समर्पक अभ्यासक्रम प्रवाह स्पष्ट करा. (२०)
- प्र. ६ मुक्त व दूरस्थ शिक्षणातील मूल्यमापनाची उद्दिष्टे आणि तंत्रे स्पष्ट करा. (२०)
- प्र. ७ उच्च शिक्षणातील प्रवेश देण्यासाठी मुक्त व दूरस्थ अध्ययनाची भूमिका काय आहे? उदाहरणासह स्पष्ट करा. (२०)
- प्र. ८ खालीलपैकी कोणतेही चारांवर टिपा लिहा. (२०)
अ) संप्रेषणाचे प्रकार
ब) अभ्यास साहित्यामधील अभ्यास कौशल्ये
क) अभ्यासक्रमाची निर्धारके
ड) मुक्त शिक्षणामध्ये मुक्त विद्यापीठाची भूमिका
इ) दूरस्थ शिक्षणामध्ये शिक्षकाची भूमिका
फ) मुक्त व दूरस्थ शिक्षणाची संकल्पना
